Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTES JULIANAS KOKOTES [*JULIANE KOKOTT*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2023. gada 30. novembrī[1]

Lieta C-181/22 P

Nemea Bank plc
pret

Eiropas Centrālo banku (ECB)

Apelācijas sūdzība – Vienotais uzraudzības mehānisms – Regula (ES) Nr. 1024/2013 – ECB uzticētie īpašie uzraudzības uzdevumi – Lēmums par *Nemea Bank plc* kredītiestādes darbības atļaujas anulēšanu – 24. pants – Iekšēja administratīvā pārskatīšanas procedūra – Aizstāšana ar identiska satura lēmumu – Atcelšanas prasība – Prasības priekšmeta un intereses celt prasību zudums – Tiesvedības izbeigšana pirms sprieduma taisīšanas – Prasība par zaudējumu atlīdzināšanu – Acīmredzama nepieņemamība – Efektīva tiesību aizsardzība – Hartas 47. pants

I. Ievads

1. Ar savu apelācijas sūdzību Maltā reģistrētā *Nemea Bank plc* lūdz atcelt Eiropas Savienības Vispārējās tiesas 2021. gada 20. decembra rīkojumu *Niemelä* u.c./ECB (T-321/17, EU:T:2021:942, turpmāk tekstā – "pārsūdzētais rīkojums"). Ar pārsūdzēto rīkojumu Vispārējā tiesa, pirmkārt, nolēma izbeigt tiesvedību par *Nemea Bank* prasību atcelt Eiropas Centrālās bankas (ECB) 2017. gada 23. marta lēmumu[2] (turpmāk tekstā – "apstrīdētais ECB lēmums" vai "pirmais lēmums"). Otrkārt, tā noraidīja *Nemea Bank* prasību par zaudējumu atlīdzināšanu kā acīmredzami nepieņemamu. Savukārt ECB ar apstrīdēto lēmumu bija nolēmusi anulēt *Nemea Bank* kredītiestādes darbības atļauju (licenci) (turpmāk tekstā – "licences anulēšana").

2. Uz otrajā un trešajā apelācijas pamatā izvirzītajiem tiesību jautājumiem es jau esmu atbildējusi savos secinājumos vēl izskatīšanā esošajās lietās *Pilatus Bank*/ECB (C-750/21 P un C-256/22 P), kuras arī attiecas uz Maltas banku sektoru. Šie jautājumi bija par bankas tiesību uz aizstāvību un tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību izmantošanu tiesā ar attiecīgās bankas iecelta juriskonsulta starpniecību[3]. Minētajos secinājumos es nonācu pie slēdziena, ka tikai šis juriskonsults, nevis valsts uzraudzības iestāžu ieceltais bankas administrators ir tiesīgs pārstāvēt šīs bankas tiesības un intereses administratīvajā procesā, kura rezultātā tiek anulēta tās licence, un turpmākajā tiesvedībā Savienības tiesās.

1 Oriģinālvaloda – vācu.

2 ECB/SSM/2017 – 213800JENPXTUY75VSO/1 WHD-2017-0003.

3 Secinājumi lietās *Pilatus Bank*/ECB (C-750/21 P un C-256/22 P, EU:C:2023:431, 59. un nākamie punkti).

3. Līdz šim nav atbildēts tiesību jautājums, uz ko ir balstīts pirmais apelācijas pamats: kādos apstākļos attiecīgajai bankai ir jāceļ Vispārējā tiesā atcelšanas prasība, ja tā izmanto Regulas (ES) Nr. 1024/2013 [4] 24. panta 5. punktā paredzētās tiesības pieprasīt, lai ECB Administratīvā pārskatīšanas padome iekšējā administratīvajā pārskatīšanas procedūrā pārskatītu lēmumu par licences anulēšanu. Proti, šajā lietā *Nemea Bank* bija iesniegusi šādu pieprasījumu neilgi pirms tam, kad tika celta prasība par apstrīdētā ECB lēmuma atcelšanu. Tomēr vēlāk tā paredzētajā formā un termiņā nepārsūdzēja Vispārējā tiesā identiska satura lēmumu [5] (turpmāk tekstā – "otrais lēmums"), ko ECB pieņēma 2017. gada 30. jūnijā, atbildot uz Administratīvās pārskatīšanas padomes atzinumu, un ar ko tika aizstāts pirmais lēmums. Tāpēc šis otrais lēmums (iespējams) kļuva nepārsūdzams un galīgs. Saskaņā ar Vispārējās tiesas viedokli šis apstāklis izraisīja *Nemea Bank* intereses celt prasību zudumu un tiesvedības izbeigšanu par tās prasību atcelt pirmo lēmumu, jo otrais lēmums to esot aizstājis ar atpakaļejošu spēku. Ja Vispārējās tiesas juridiskā nostāja būtu pareiza, licences anulēšanas likumību šajā lietā vairs nebūtu iespējams pārskatīt – vismaz tiesvedībā par tiesību akta atcelšanu.

4. Tāpēc šajā tiesvedībā tiek izvirzīti principāli jautājumi par efektīvu tiesību aizsardzību tiesā pret Savienības iestāžu, institūciju vai citu struktūru pasākumiem, attiecībā uz kuriem sekundārajos tiesību aktos ir paredzēta administratīvā pārskatīšanas vai apelācijas procedūra pirms tiesas procesa vai paralēli tam. Savienības tiesu judikatūrā jau vairākkārt ir paustas atziņas par šādiem sekundārajiem noteikumiem un to saikni ar LESD 263. pantu [6]. Tomēr līdz šim nav saskaņota, sistēmiska skaidrojuma par šo saikni attiecībā uz visām iekšējām administratīvajām pārskatīšanas vai apelācijas procedūrām. It īpaši ir jānovērš, ka šādas procedūras tā vietā, lai uzlabotu tiesību aizsardzību, rada aizsardzības robus. Tas nebūtu saderīgi ar pamattiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā atbilstoši Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 47. panta pirmajai daļai, kā arī ar LESD 263. pantu.

5. Šie secinājumi galvenokārt ir veltīti pirmajā apelācijas pamatā aplūkotajam jautājumam, kas attiecas uz strīdīgo tiesvedības izbeigšanu par atcelšanas prasību, pamatojoties uz *Nemea Bank* intereses celt prasību šķietamo zudumu. Ja Tiesa ņemtu vērā manu priekšlikumu atbildei uz šo apelācijas pamatu un atceltu pārsūdzēto rīkojumu, pamatojoties uz to, ka *Nemea Bank* joprojām ir interese celt prasību, vairs nebūtu vajadzības izskatīt otro un trešo apelācijas pamatu, kuri attiecas uz tiesību uz aizstāvību [7] efektīvu īstenošanu, jo ar tiem tiek apstrīdēts arī Vispārējās tiesas secinājums par tiesvedības izbeigšanu.

II. Atbilstošās tiesību normas

6. Regulas Nr. 1024/2013 64. apsvērumā tostarp ir teikts:

"ECB būtu jānodrošina fiziskām un juridiskām personām iespēja lūgt pārskatīt lēmumus, kas pieņemti saskaņā ar pilnvarām, kas ECB uzticētas ar šo regulu, un adresēti tām, vai kas tās skar tieši un individuāli. Pārskatīšanas jomai vajadzētu attiekties uz šādu lēmumu procesuālo un

[4] Padomes Regula (2013. gada 15. oktobris), ar ko Eiropas Centrālajai bankai uztic īpašus uzdevumus saistībā ar politikas nostādnēm, kas attiecas uz kredītiestāžu prudenciālo uzraudzību (OV 2013, L 287, 63. lpp.).

[5] ECB/SSM/2017 – 213800JENPXTUY75VS 07/2.

[6] Šajā lietā izskatāmie tiesību jautājumi daļēji radās arī lietā, kas ir 2023. gada 7. septembra sprieduma *Versobank*/ECB (C-803/21 P, nav publicēts, EU:C:2023:630), priekšmets. Tomēr minētajā lietā attiecīgā banka arī otro lēmumu paredzētajā formā un termiņā bija pārsūdzējusi Vispārējā tiesā. Par līdzīgu situāciju skat. Vispārējās tiesas likumīgā spēkā stājušos spriedumu, 2022. gada 7. septembris, *BNetzA*/*ACER* (T-631/19, EU:T:2022:509, 16.–28. punkts). Skat. arī spriedumus, 2020. gada 25. jūnijs, *SATCEN*/*KF* (C-14/19 P, EU:C:2020:492, 58. un nākamie punkti) un 2016. gada 27. aprīlis, *European Dynamics Luxembourg* u.c./*EUIPO* (T-556/11, EU:T:2016:248) (arī stājušies likumīgā spēkā).

[7] Skat. manus secinājumus lietās *Pilatus Bank*/ECB (C-750/21 P un C-256/22 P, EU:C:2023:431, 59. un nākamie punkti).

materiāltiesisko atbilstību šai regulai, vienlaikus ievērojot rīcības brīvību, kas saglabājas ECB, lai lemtu par iespēju minētos lēmumus pieņemt. Šajā nolūkā un procesuālās ekonomijas dēļ ECB būtu jāizveido administratīva pārskatīšanas padome tādas iekšējas pārskatīšanas veikšanai. [..] Pārskatīšanas procedūrai būtu jāparedz, ka Uzraudzības valde vajadzības gadījumā pārskata savu iepriekšējo lēmuma projektu."

7. Šīs regulas 4. panta "ECB uzticētie uzdevumi" 1. punkta a) apakšpunktā ir noteikts:

"Saskaņā ar 6. pantu ECB atbilstīgi šā panta 3. punktam ir ekskluzīvi kompetenta prudenciālās uzraudzības vajadzībām veikt šādus uzdevumus attiecībā uz visām kredītiestādēm, kas veic uzņēmējdarbību iesaistītajās dalībvalstīs:

a) izsniegt atļaujas kredītiestādēm un anulēt kredītiestāžu atļaujas, ņemot vērā 14. pantu [..]".

8. Šīs regulas 14. panta 5. punkta otrajā daļā ir noteikts:

"Ja valsts kompetentā iestāde, kura ir ierosinājusi izsniegt atļauju saskaņā ar 1. punktu, uzskata, ka atļauja ir jāanulē saskaņā ar attiecīgajiem valsts tiesību aktiem, tā iesniedz šādu ierosinājumu ECB. Tādā gadījumā ECB pieņem lēmumu par ierosinājumu anulēt atļauju, pilnībā ņemot vērā anulēšanas pamatojumu, ko iesniegusi valsts kompetentā iestāde."

9. Regulas Nr. 1024/2013 24. pantā "Administratīvā pārskatīšanas padome" tostarp ir paredzēts:

"1. ECB izveido Administratīvo pārskatīšanas padomi, lai tā veiktu to lēmumu iekšēju administratīvu pārskatīšanu, ko pieņēmusi ECB, īstenojot pilnvaras, kas tai piešķirtas ar šo regulu, pēc tam, kad ir iesniegts pārskatīšanas pieprasījums saskaņā ar 5. punktu. Iekšējās administratīvās pārskatīšanas darbības joma attiecas uz šādu lēmumu procesuālo un materiāltiesisko atbilstību šai regulai.

[..]

5. Jebkura fiziska vai juridiska persona 1. punktā minētajos gadījumos var pieprasīt, lai tiktu pārskatīts ECB lēmums, kas ir pieņemts saskaņā ar šo regulu un kas ir adresēts šai personai vai tieši un individuāli skar šo personu. Pieprasījumu pārskatīt ECB Padomes lēmumu, kas pieņemts saskaņā ar 7. punktu, nepieņem.

6. Katru pārskatīšanas pieprasījumu, tostarp tā pamatojumu, noformē rakstiski un iesniedz ECB viena mēneša laikā pēc dienas, kad šis lēmums paziņots personai, kas pieprasījusi pārskatīšanu, vai, ja tas nenotiek, viena mēneša laikā pēc dienas, kad tas šai personai kļuvis zināms, atkarībā no apstākļiem.

7. Pēc tam, kad ir pieņemts lēmums par pārskatīšanas pieņemamību, Administratīvā pārskatīšanas padome sniedz atzinumu laikposmā, kas atbilst jautājuma steidzamībai un kas nav ilgāks par diviem mēnešiem pēc pieprasījuma saņemšanas, un nodod šo lietu Uzraudzības valdei jauna lēmuma projekta sagatavošanai. Uzraudzības valde ņem vērā Administratīvās pārskatīšanas padomes atzinumu un nekavējoties iesniedz ECB Padomei jaunu lēmuma projektu. Ar jauno lēmuma projektu atceļ sākotnējo lēmumu, aizstāj to ar identiska satura lēmumu vai aizstāj to ar grozītu lēmumu. Jauno lēmuma projektu uzskata par pieņemtu, ja vien ECB Padome neizsaka iebildumus ilgākais desmit darbadienu laikā.

8. Saskaņā ar 5. punktu iesniegts lēmuma pārskatīšanas pieprasījums neaptur lēmuma piemērošanu. Tomēr, ja ECB Padome uzskata, ka apstākļi to prasa, tā pēc Administratīvās pārskatīšanas padomes priekšlikuma var apturēt apstrīdētā lēmuma piemērošanu.

9. Saskaņā ar šo pantu veiktās darbības, proti, Administratīvās pārskatīšanas padomes atzinuma sniegšana, Uzraudzības valdes jaunā lēmuma projekta sagatavošana un ECB Padomes lēmuma pieņemšana, tiek pamatotas un darītas zināmas pusēm.

[..]

11. Šis pants neskar tiesības ierosināt tiesvedību EST saskaņā ar Līgumiem."

III. Fakti un apstrīdētais ECB lēmums

10. Pārsūdzētā rīkojuma 1.–8. punktā ir izklāstīti lietas fakti un apstrīdētais ECB lēmums, un tos var rezumēt šādi.

11. Piektā prasītāja pirmajā instancē un apelācijas sūdzības iesniedzēja – *Nemea Bank* – ir Maltā reģistrēta mazāk nozīmīga kredītiestāde, kas ir pakļauta Maltas *Financial Services Authority* (turpmāk tekstā – "*MFSA*", Maltas finanšu pakalpojumu iestāde) tiešai prudenciālai uzraudzībai. Trešā un ceturtā prasītāja pirmajā instancē – *Nemea plc* un *Nevestor SA* – ir *Nemea Bank* tiešās akcionāres. Pirmais un otrais prasītājs pirmajā instancē – *H. Niemelä* un *M. Lehto* –, ņemot vērā viņu līdzdalību trešās un ceturtās prasītājas uzņēmumā, ir tikai netiešie akcionāri, kā arī *Nemea Bank* valdes locekļi.

12. Pēc valsts noregulējuma iestādes atzinuma saņemšanas *MFSA* 2017. gada 25. janvārī nosūtīja ECB priekšlikumu anulēt *Nemea Bank* licenci.

13. 2017. gada 13. martā ECB Padome apstiprināja lēmuma par licences anulēšanu projektu un aicināja *Nemea Bank* trīs dienu laikā iesniegt savus apsvērumus. Tā atbildēja uz šo aicinājumu 2017. gada 15. martā.

14. 2017. gada 23. martā ECB pieņēma apstrīdēto lēmumu saskaņā ar Regulas Nr. 1024/2013 4. panta 1. punkta a) apakšpunktu un 14. panta 5. punktu.

15. 2022. gada 22. aprīlī *Nemea Bank* un pārējie prasītāji pirmajā instancē lūdza ECB Administratīvajai pārskatīšanas padomei veikt apstrīdētā ECB lēmuma iekšējo administratīvo pārskatīšanu saskaņā ar Regulas Nr. 1024/2013 24. panta 5. punkta pirmo teikumu.

16. 2017. gada 22. maijā prasītāji pirmajā instancē cēla Vispārējā tiesā prasību par apstrīdēto ECB lēmumu.

17. 2017. gada 19. jūnijā Administratīvā pārskatīšanas padome sniedza atzinumu ar priekšlikumu aizstāt apstrīdēto ECB lēmumu ar identiska satura lēmumu.

18. 2017. gada 30. jūnijā ECB Padome, ņemot vērā Administratīvās pārskatīšanas padomes atzinumu un pamatojoties uz Uzraudzības valdes priekšlikumu, pieņēma otro lēmumu, kas saskaņā ar tā rezolutīvo daļu aizstāj pirmo lēmumu atbilstoši Regulas Nr. 1024/2013 24. panta 7. punktam.

19. Prasītāji pirmajā instancē paredzētajā formā un termiņā nav cēluši prasību atcelt šo otro lēmumu.

IV. Tiesvedība Vispārējā tiesā un pārsūdzētais rīkojums

20. Kamēr vēl notika iekšējā administratīvā pārskatīšana, prasītāji pirmajā instancē cēla prasību par apstrīdēto ECB lēmumu ar pieteikumu, kas Vispārējās tiesas kancelejā tika iesniegts 2017. gada 22. maijā (šo secinājumu 16. punkts). Tā mērķis bija panākt, pirmkārt, šā lēmuma atcelšanu un, otrkārt, to zaudējumu atlīdzināšanu, kuri ar šo lēmumu esot nodarīti prasītājiem pirmajā instancē.

21. Atbildot uz ECB izvirzīto iebildumu par nepieņemamību, Vispārējā tiesa ar 2018. gada 13. jūlija rīkojumu saskaņā ar Reglamenta 130. panta 7. punktu atlika lēmuma pieņemšanu par pieņemamību līdz galīgajam spriedumam.

22. Pēc Eiropas Komisijas lūguma Vispārējās tiesas kompetentās palātas priekšsēdētājs ar 2018. gada 23. jūlija rīkojumu atļāva tai iestāties lietā ECB prasījumu atbalstam.

23. Ar Vispārējās tiesas kompetentās palātas priekšsēdētāja 2019. gada 29. marta rīkojumu tiesvedība tika apturēta līdz 2019. gada 5. novembra sprieduma ECB u.c./Trasta Komercbanka u.c. (apvienotās lietas C-663/17 P, C-665/17 P un C-669/17 P, EU:C:2019:923) pasludināšanai. Pēc tiesvedības atjaunošanas Vispārējā tiesa atteicās no sākotnēji paredzētās, bet vēlāk atliktās tiesas sēdes. Tā vietā ar 2021. gada 2. jūlija procesa organizatorisko pasākumu tā aicināja lietas dalībniekus tostarp iesniegt savus apsvērumus par to, vai, ņemot vērā apstrīdētā ECB lēmuma aizstāšanu ar otro lēmumu, atcelšanas prasība ir zaudējusi savu priekšmetu Vispārējās tiesas Reglamenta 131. panta 1. punkta izpratnē un vai tiesvedība ir jāizbeidz.

24. Ar pārsūdzēto rīkojumu Vispārējā tiesa izbeidza tiesvedību par prasību atcelt apstrīdēto ECB lēmumu, jo ir zudis tās priekšmets un prasītāju interese celt prasību (rezolutīvās daļas 1. punkts), un noraidīja prasību par zaudējumu atlīdzināšanu kā acīmredzami nepieņemamu (rezolutīvās daļas 2. punkts). Turklāt tā piesprieda prasītājiem un ECB segt katram savus tiesāšanās izdevumus saistībā ar prasību atcelt tiesību aktu (rezolutīvās daļas 3. punkts), prasītājiem segt savus un ECB tiesāšanās izdevumus saistībā ar prasību par zaudējumu atlīdzināšanu (rezolutīvās daļas 4. punkts) un Komisijai segt savus tiesāšanās izdevumus (rezolutīvās daļas 5. punkts).

25. Pamatojot savu secinājumu par tiesvedības izbeigšanu, Vispārējā tiesa būtībā norādīja, ka otrais lēmums, kuru prasītāji nepārsūdzēja, aizstāja apstrīdēto ECB lēmumu ar atpakaļejošu spēku no tā spēkā stāšanās dienas un tādējādi pilnībā un *ex tunc* izslēdza to no Savienības tiesību sistēmas, tādējādi tā atcelšana Vispārējā tiesā vairs nerada nekādas papildu tiesiskās sekas [8].

V. Tiesvedība Tiesā un lietas dalībnieku prasījumi

26. Ar procesuālo dokumentu, kas Tiesas kancelejā iesniegts 2022. gada 7. aprīlī, *Nemea Bank* iesniedza šo apelācijas sūdzību.

[8] Pārsūdzētā rīkojuma 45. un 51. punkts. Skat. arī analoģisku Vispārējās tiesas pamatojumu tās spriedumā, 2021. gada 6. oktobris, *Ukrselhosprom PCF* un *Versobank*/ECB (apvienotās lietas T-351/18 un T-584/18, EU:T:2021:669, 80.–92. punkts). Šo pamatojumu Tiesa neapšaubīja 2023. gada 7. septembra spriedumā *Versobank*/ECB (C-803/21 P, nav publicēts, EU:C:2023:630, 159. un nākamie punkti), jo tas nebija būtisks lietas izspriešanā.

27. Apelācijas sūdzības iesniedzējas prasījumi ir šādi:

– atcelt pārsūdzēto rīkojumu,

– nodot lietu atpakaļ izskatīšanai Vispārējai tiesai pilnīgi atšķirīgā tiesnešu sastāvā un

– piespriest ECB atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

28. ECB prasījumi ir šādi:

– noraidīt apelācijas sūdzību un

– piespriest apelācijas sūdzības iesniedzējai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, tostarp ECB tiesāšanās izdevumus.

29. Komisijas prasījumi ir šādi:

– noraidīt apelācijas sūdzību un

– piespriest apelācijas sūdzības iesniedzējai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

30. Saskaņā ar Tiesas Reglamenta 76. panta 2. punktu Tiesa nolēma nerīkot tiesas sēdi, jo tās skatījumā tā ir pietiekami informēta, lai pieņemtu nolēmumu.

VI. Vērtējums

A. Pirmā apelācijas pamata priekšmets

31. Ar pirmo apelācijas pamatu apelācijas sūdzības iesniedzēja apgalvo, ka ir pārkāpta LESD 263. panta pirmā daļa. Vispārējā tiesa esot pieļāvusi tiesību kļūdu, izbeidzot tiesvedību par atcelšanas prasību, tā vietā, lai izpildītu savu pienākumu pārbaudīt apstrīdēto ECB lēmumu. Vienīgi Savienības tiesām saskaņā ar LESD 263. pantu esot kompetence lemt par citu Savienības iestāžu veikto pasākumu likumību. Ar minēto pantu neesot saderīga Vispārējās tiesas atzītā *ex tunc* iedarbība, ar kuru otrais lēmums ir aizstājis pirmo lēmumu. Apelācijas sūdzības iesniedzējas skatījumā iedarbība, kura ir šādai aizstāšanai bez likumības pārbaudes tiesā, nevarot tikt pielīdzināta Savienības tiesu sprieduma par tiesību akta atcelšanu iedarbībai. Pirmais lēmums kopš tā pieņemšanas turpinot radīt nelabvēlīgas tiesiskās sekas *Nemea Bank*, tāpēc joprojām pastāvot interese prasīt tā atcelšanu.

32. ECB tostarp iebilst, ka prasītājiem pirmajā instancē Vispārējā tiesā vajadzēja pārsūdzēt arī otro lēmumu. Tā rezolutīvajā daļā tagad esot galīgi noteikts anulēt *Nemea Bank* licenci. Turklāt prasītāji varot celt prasību par zaudējumu atlīdzināšanu arī, iepriekš neceļot atcelšanas prasību.

33. Komisija neapstrīd pirmo apelācijas pamatu.

34. Saistībā ar pirmo apelācijas pamatu, pirmkārt, ir jāpārbauda, vai attiecīgā banka pēc (fakultatīvas) iekšējās administratīvās pārskatīšanas, pēc kuras tiek pieņemts otrs identiska satura lēmums, kas aizstāj pirmo lēmumu, var atturēties no šā otrā lēmuma pārsūdzēšanas Vispārējā tiesā, ja tā jau iepriekš ir pārsūdzējusi pirmo lēmumu (par to B nodaļā). Otrkārt, ir jānoskaidro,

vai otrā lēmuma pieņemšana un tā nepārsūdzēšana var likt apšaubīt šīs bankas intereses celt prasību pastāvēšanu saistībā ar pirmo lēmumu. Šajā kontekstā vispirms ir jāpārbauda, vai otrais lēmums aizstāj pirmo lēmumu – kā to pārsūdzētajā rīkojumā konstatē Vispārējā tiesa – ar atpakaļejošu spēku vai tikai ar iedarbību uz nākotni (par to C nodaļā).

B. Pienākums celt papildu prasību par otrā lēmuma atcelšanu?

35. Vispārējā tiesa pārsūdzētajā rīkojumā varēja atzīt, ka prasītāju pirmajā instancē interese celt prasību attiecībā uz apstrīdēto ECB lēmumu ir zudusi, tikai tad, ja tiem bija jāpārsūdz arī otrais identiska satura lēmums. Tomēr šis otrais lēmums varētu tikt uzskatīts arī par tīri atkārtojošu vai apstiprinošu aktu bez patstāvīgām tiesiskajām sekām, un tādā gadījumā tā pārsūdzēšana vispār nebūtu pieļaujama.

36. Tāpēc Regulas Nr. 1024/2013 24. panta noteikumi ir jāinterpretē, ņemot vērā to formulējumu, mērķus un sistēmu, it īpaši saistībā ar tiesībām celt atcelšanas prasību saskaņā ar LESD 263. pantu.

1. Fakultatīva iekšējā administratīvā pārskatīšanas procedūra un iespēja pārsūdzēt pirmo vai otro lēmumu

37. Saskaņā ar Regulas Nr. 1024/2013 24. panta 1. un 5. punktu iekšējo administratīvo pārskatīšanas procedūru ECB Administratīvajā pārskatīšanas padomē var veikt tikai pēc tādas fiziskas vai juridiskas personas pieprasījuma, kura ir ECB lēmuma adresāts vai kuru ECB lēmums skar tieši un individuāli [9]. Attiecīgi, kā tas ir šajā lietā, banka tai adresētu lēmumu par licences anulēšanu var pieprasīt pārskatīt Administratīvajā pārskatīšanas padomē. Pārskatīšana attiecas uz šāda lēmuma procesuālo un materiāltiesisko atbilstību minētajai regulai.

38. No tā izriet, ka iekšējai administratīvajai pārskatīšanai, pirmkārt, ir *fakultatīvs* raksturs un, otrkārt, tā ir paredzēta attiecīgās bankas tiesību aizsardzībai.

39. Tātad atšķirībā no iekšējās pārskatīšanas vai sūdzību procedūrām attiecībā uz daudzu Savienības iestāžu vai citu struktūru lēmumiem iekšējā administratīvā pārskatīšanas procedūra nav priekšnoteikums prasības celšanas Savienības tiesās pieļaujamībai LESD 263. panta piektās daļas izpratnē [10].

40. Regulas Nr. 1024/2013 24. pantā izvēlētā regulējuma metode šajā ziņā it īpaši atšķiras no Regulas (ES) 2019/942, ar ko izveido Eiropas Savienības Energoregulatoru sadarbības aģentūru (*ACER*) [11], 28. un 29. pantā paredzētās metodes, kas arī ir balstīta uz LESD 263. panta piekto daļu. Šīs regulas 28. pantā ir regulētas līdzīgas tiesības tieši un individuāli skartām fiziskām un juridiskām personām iesniegt apelāciju *ACER* Apelācijas valdē. Tomēr saskaņā ar minētās regulas 29. pantu "prasības atcelt lēmumu, ko pieņēmusi *ACER* saskaņā ar šo regulu, [..] var tikt iesniegtas [Eiropas Savienības] Tiesā tikai tad, kad ir pabeigta [tās] 28. pantā minētā apelācijas procedūra" [12].

[9] Skat. arī Regulas Nr. 1024/2013 64. apsvēruma līdzīgo formulējumu.

[10] Skat. it īpaši Eiropas Savienības neatkarīgo biroju vai aģentūru, kas ir minētas Eiropas Savienības Tiesas statūtu 58.a pantā (Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma birojs, Kopienas Augu šķirņu birojs, Eiropas Ķimikāliju aģentūra un Eiropas Savienības Aviācijas drošības aģentūra), sūdzību procedūras.

[11] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (2019. gada 5. jūnijs), ar ko izveido Eiropas Savienības Energoregulatoru sadarbības aģentūru (OV 2019, L 158, 22. lpp.).

[12] Šajā nozīmē skat. Vispārējās tiesas likumīgā spēkā stājušos spriedumu, 2022. gada 7. septembris, *BNetzA*/*ACER* (T-631/19, EU:T:2022:509, 16.–28. punkts).

41. Savienības likumdevējs Regulas Nr. 1024/2013 24. pantā nav paredzējis atbilstošu noteikumu attiecībā uz ECB, kas ir autonoma Savienības iestāde LES 13. panta 1. punkta izpratnē. Drīzāk Regulas Nr. 1024/2013 24. panta 11. punktā ir skaidri paredzēts, ka "[š]is pants neskar tiesības ierosināt tiesvedību EST saskaņā ar Līgumiem", tātad it īpaši izmantot tiesības celt prasību saskaņā ar LESD 263. pantu.

42. Tāpēc bankai, kuras licences ir anulēta ar ECB lēmumu, *principā ir iespēja izvēlēties*, vai nu pārsūdzēt šo lēmumu tieši Vispārējā tiesā, vai arī to nedarīt un tā vietā lūgt ECB veikt iekšējo administratīvo pārskatīšanas procedūru, lai pēc tam pārsūdzētu tiesā ECB otro lēmumu, vai arī izmantot abas iespējas.

43. Iespēja atteikties no pirmā lēmuma pārsūdzības iekšējas administratīvās pārskatīšanas pieprasījuma gadījumā ir apstiprināta Regulas Nr. 1024/2013 24. panta 7. punkta trešajā teikumā. Jāatzīst, ka šādam pieprasījumam saskaņā ar šīs regulas 24. panta 8. punkta pirmo teikumu nav ne apturošas iedarbības [13], ne arī tas var apturēt prasības celšanas termiņa izbeigšanos saskaņā ar LESD 263. panta sesto daļu. Tomēr pārskatīšanas procedūras beigās ECB *ir* jāpieņem otrs lēmums, ar kuru vai nu *atceļ*, vai *aizstāj* pirmo lēmumu. Tātad, pat ja pirmais lēmums pa šo laiku būtu kļuvis nepārsūdzams tiesā, ECB tas ir jāatceļ vai jāaizstāj. Tāpēc banka, uz kuru attiecas licences anulēšana, var arī vienīgi pārsūdzēt otro lēmumu. Tas, savukārt, var būt atcelšanas prasības priekšmets, ja tas rada patstāvīgas tiesiskās sekas (šo secinājumu 47. un nākamie punkti).

44. Turpretim nav skaidrs, vai – kā šajā lietā – attiecīgajai bankai, pat pēc tam, kad ir pieprasīta iekšēja administratīvā pārskatīšana, *ir* jāpārsūdz Vispārējā tiesā pēc tam pieņemtais otrais lēmums, lai novērstu licences anulēšanas tiesiskās sekas, ja šis otrais lēmums satura ziņā ir identisks pirmajam lēmumam un banka jau ir cēlusi prasību atcelt pirmo lēmumu.

45. Par to nav sniegta informācija nedz Regulas Nr. 1024/2013 24. panta 7. punkta trešajā teikumā, saskaņā ar kuru otrais lēmums, kas "ar identisku saturu" pieņemts pēc iekšējās administratīvās pārskatīšanas procedūras pabeigšanas, "aizstāj" pirmo lēmumu, nedz arī citos šīs regulas noteikumos. Tāpēc šā otrā lēmuma iespējamās tiesiskās sekas ir jāaplūko sīkāk.

2. Pienākums pārsūdzēt otro lēmumu, kaut arī ir pārsūdzēts pirmais lēmums?

46. Principā otrais lēmums – analoģiski pirmajam lēmumam – atbilst prasībām, kas attiecas uz lēmumu, kurš ir saistošs tā adresātam LESD 288. panta ceturtās daļas izpratnē. Tomēr nav skaidrs, vai, ņemot vērā tā tīri atkārtojošo vai apstiprinošo raksturu, tas var radīt arī patstāvīgas saistošas tiesiskās sekas attiecīgajai bankai, ja tās licence jau ir anulēta ar identiska satura pirmo lēmumu (par to a) iedaļā). Ja tas tā ir, tad prasītāji pirmajā instancē, iespējams, nav savlaicīgi pārsūdzējuši otro lēmumu tiesā (par to b) iedaļā). Savukārt, ja otrais lēmums būtu uzskatāms par tīri apstiprinošu tiesību aktu, atcelšanas prasība par to nebūtu pieļaujama (par to c) iedaļā).

[13] Prasībai par pirmā lēmuma atcelšanu arī nebūtu apturošas iedarbības saskaņā ar LESD 278. panta pirmo teikumu. Tāpēc pirmais lēmums principā rada tiesiskās sekas uzreiz pēc tā paziņošanas adresātam neatkarīgi no tā, vai tas tiek pārsūdzēts tiesā, ja vien prasītāji sekmīgi nepieprasa apturēt šīs tiesiskās sekas saskaņā ar LESD 278. panta otro teikumu vai Regulas Nr. 1024/2013 24. panta 8. punkta otro teikumu.

a) Otrais lēmums kā principā pārsūdzams tiesību akts?

47. Tikai tāds akts, kas rada saistošas tiesiskās sekas un ietekmē prasītāja intereses, būtiski mainot viņa tiesisko stāvokli, ir pārsūdzams tiesā. Tas, vai akts rada šādas sekas un tāpēc var būt atcelšanas prasības priekšmets, ir jāizvērtē, pamatojoties uz objektīviem kritērijiem un tā saturu. Šajā gadījumā ir jāņem vērā arī tā pieņemšanas konteksts un izdevējas iestādes pilnvaras [14].

48. Ņemot vērā Regulas Nr. 1024/2013 24. panta 7. punkta trešajā teikumā paredzēto otrā lēmuma aizstājošo iedarbību, manā ieskatā nav nekādu šaubu, ka šis lēmums rada patstāvīgas tiesiskās sekas. Proti, Savienības likumdevēja skaidri noteiktā aizstāšana – neatkarīgi no tā, vai tā ir ar atpakaļejošu spēku vai *ex nunc* (šo secinājumu 66. un nākamie punkti) – izraisa ar (aizstāto) pirmo lēmumu noteiktās licences anulēšanas tiesisko seku saglabāšanos. Savukārt pirmais lēmums tā aizstāšanas dēļ šīs tiesiskās sekas var radīt ne ilgāk kā līdz otrā lēmuma spēkā stāšanās brīdim, bet ne nākotnē. Ar to ir saistītas būtiskas attiecīgās bankas tiesiskā stāvokļa izmaiņas, pat ja pirmais un otrais lēmums ir ar identisku saturu.

49. Tāpēc par otro lēmumu principā var celt atcelšanas prasību saskaņā ar LESD 263. panta pirmo daļu. Tādējādi tas var kļūt nepārsūdzams pēc tam, kad ir beidzies LESD 263. panta sestajā daļā noteiktais termiņš prasības celšanai.

b) Prasības par otro lēmumu necelšana

50. Tomēr prasītāji pirmajā instancē paredzētajā formā un termiņā nav cēluši prasību par otrā lēmuma atcelšanu. [15] Tāpēc tas ir kļuvis nepārsūdzams un galīgs.

51. Ne no Regulas Nr. 1024/2013 noteikumiem, ne no judikatūras neizriet nekādas norādes, ka prasība atcelt pirmo lēmumu automātiski attiecas arī uz aizstājošo otro lēmumu ar identisku saturu. Šajā ziņā drīzāk būtu bijis nepieciešams precizēt prasības pieteikumu Vispārējās tiesas Reglamenta 86. pantā noteiktajā termiņā vai celt jaunu prasību [16]. Tomēr šajā lietā ir beidzies prasības celšanas termiņš, kas saskaņā ar pastāvīgo judikatūru ir obligāts un nevar tikt pagarināts [17]. Ja nepastāv neparedzēti apstākļi vai nepārvarama vara Tiesas statūtu 45. panta otrās daļas izpratnē, nav arī iespējas lūgt atjaunot pārsūdzības termiņu [18].

[14] Šajā nozīmē spriedumi, 2021. gada 3. jūnijs, Ungārija/Parlaments (C-650/18, EU:C:2021:426, 37. un 38. punkts un tajos minētā judikatūra) un 2022. gada 12. jūlijs, *Nord Stream 2*/Parlaments un Padome (C-348/20 P, EU:C:2022:548, 62. un 63. punkts). Skat. arī manus secinājumus apvienotajās lietās EIB/*ClientEarth* un Komisija/EIB (C-212/21 P un C-223/21 P, EU:C:2022:1003, 47. punkts).

[15] Kā izriet no prasītāju pirmajā instancē atbildes uz Vispārējās tiesas rakstveida jautājumu, kas minēts šo secinājumu 23. punktā, ar elektronisko vēstuli Vispārējās tiesas kancelejai viņi esot iesnieguši neoficiālu – līdz ar to paredzētajai formai neatbilstošu – prasības pieteikumu par otrā lēmuma atcelšanu, bet Vispārējā tiesa uz to neesot reaģējusi.

[16] Tas tā ne vienmēr ir tādās tiesību sistēmās kā Vācijas tiesību sistēma, kur otrais lēmums zināmā mērā "absorbē" pirmo lēmumu (skat. turpmāk 32. zemsvītras piezīmi). Šajā ziņā ļoti informatīvs ir *Bundesverwaltungsgericht* [Federālās administratīvās tiesas] (*BVerwG*) 2020. gada 11. novembra spriedums 8 C 22/19, *Neue Zeitschrift für Verwaltungsrecht* (*NVwZ*) 2021, 564. lpp., ar *Alexander Milstein* komentāru. Saskaņā ar to termiņš prasības celšanai atbilstoši *Verwaltungsgerichtsordnung* [Administratīvā procesa kodeksa] (*VwGO*) 74. panta 1. punkta pirmajam teikumam principā ir jāievēro pat tad, ja prasība tiek grozīta saistībā ar grozītu lēmumu, kas aizstāj sākotnēji pārsūdzēto lēmumu. Tas tādēļ, ka ārpus *Sozialgesetzbuch* [Sociālās drošības kodeksa] (*SGG*) 96. panta 1. punkta un *Finanzgerichtsordnung* [Nodokļu procesa kodeksa] (*FGO*) 68. panta īpašajiem noteikumiem, ja sākotnējais lēmums tiek papildināts vai aizstāts ar jaunu lēmumu (sprieduma 21.–23. punkts), prasība netiek grozīta *ipso iure*. Tomēr tas neattiecas uz tāda lēmuma iekļaušanu, ar kuru groza vai aizstāj pārsūdzēto lēmumu, ja pēc grozījuma vai aizstāšanas joprojām pārsūdzētie regulējuma elementi ir *nedalāmi* no materiālo tiesību viedokļa. Attiecinot to uz (šo) lietu – kad pirmais lēmums tika aizstāts ar otru identiska satura lēmumu, saskaņā ar Vācijas tiesībām varētu izdarīt pieņēmumu par šādu nedalāmību, tādējādi prasības grozīšanas gadījumā nebūtu jāievēro prasības celšanas termiņš.

[17] Skat. Vispārējās tiesas Reglamenta 61. panta 1. punktu un Tiesas Reglamenta 52. panta 1. punktu.

[18] Skat. rīkojumus, 2010. gada 16. novembris, *Internationale Fruchtimport Gesellschaft Weichert*/Komisija (C-73/10 P, EU:C:2010:684, 41. punkts) un 2022. gada 20. oktobris, *Mendes de Almeida*/Padome (C-576/21 P, nav publicēts, EU:C:2022:826, 52. punkts un tajā minētā judikatūra).

52. Protams, saistībā ar tiesību akta anulēšanu un aizstāšanu Tiesa jau ir atzinusi, ka Vispārējā tiesa, lai nodrošinātu pareizu tiesvedību, var uzdot prasītājai jautājumu, vai pēc aizstājošā tiesību akta pieņemšanas tā plāno grozīt savus prasības pieteikumus un vērst tos arī pret šo aktu, kā tas ir paredzēts Vispārējās tiesas Reglamenta 86. pantā [19]. Tomēr šajā lietā Vispārējā tiesa to nedarīja un tikai pēc tam, kad bija beidzies termiņš prasības celšanai saistībā ar otro lēmumu, iztaujāja lietas dalībniekus, vai prasītājiem pirmajā instancē saglabājas interese celt prasību saistībā ar pirmo lēmumu un vai tiesvedība par prasību atcelt tiesību aktu var tikt izbeigta.

53. Šāda pieeja ir grūti savienojama ar pareizas tiesvedības principu un tiesas pienākumu ievērot pienācīgu rūpību pret lietas dalībniekiem un tos informēt [20]. Neraugoties uz to, par prasības necelšanu par otro lēmumu primāri ir atbildīgi prasītāji pirmajā instancē, kurus pārstāvēja advokāti. Viņi pēc savas brīvas gribas bija uzsākuši iekšējo administratīvo pārskatīšanas procedūru paralēli pieteikumam par pirmā lēmuma atcelšanu. Tāpēc no viņiem varēja sagaidīt, ka viņi iegūs nepieciešamo informāciju par tiesisko situāciju un veiks nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu, ka otrais lēmums attiecībā pret viņiem nekļūst galīgs.

54. Tādējādi ir skaidrs, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja vairs nevar novērst licences anulēšanu, vismaz attiecībā uz laikposmu no otrā lēmuma spēkā stāšanās dienas, ceļot prasību par tā atcelšanu.

c) Otrais lēmums kā nepārsūdzams apstiprinošs akts?

55. Manuprāt, tāds pats secinājums izriet no judikatūras par tādu prasību nepieņemamību, kuras vērstas pret tīri apstiprinošiem aktiem.

56. No šīs judikatūras izriet, ka prasība par apstiprinošu aktu nav pieņemama, ja tajā nav neviena jauna tiesiska vai faktiska elementa salīdzinājumā ar apstiprināto tiesību aktu [21]. Tomēr ir jāievēro nosacījums, ka apstiprinātais tiesību akts ir ieguvis *res judicata* spēku attiecībā uz attiecīgo personu, jo par to noteiktajā termiņā nav celta prasība. Proti, ņemot vērā tiesiskās drošības apsvērumus, ir jāizvairās no tā, ka ar prasību par apstiprinošo aktu tiek apiets noilgušais termiņš prasības celšanai par apstiprināto tiesību aktu un tādējādi tiek apdraudēta tā spēkā esamība [22]. Tomēr šajā lietā prasītāji pirmajā instancē prasību par pirmo lēmumu bija cēluši paredzētajā termiņā, tāpēc tas nav kļuvis galīgs.

57. Tāpēc prasība par otro lēmumu ar identisku saturu ir pieņemama. Proti, šādos apstākļos prasītājs var celt prasību par apstiprināto tiesību aktu, par apstiprinošo tiesību aktu vai par abiem [23].

[19] Šajā nozīmē spriedums, 2017. gada 31. maijs, *DEI*/Komisija (C-228/16 P, EU:C:2017:409, 42. punkts).

[20] Skat. jau iepriekš 15. zemsvītras piezīmē. Pārsūdzētā rīkojuma 32. punktā Vispārējā tiesa pati norāda, ka šie prasītāji sūdzējās, ka viņi no tās nav saņēmuši nekādu norādi par nepieciešamību celt prasību par otro lēmumu. Par līdzīgu lietu, kad tiesas sēdē tika izteikts it kā paredzētajai formai neatbilstošs lūgums par prasības pieteikumu grozīšanu, skat. spriedumu, 2017. gada 9. novembris, *HX*/Padome (C-423/16 P, EU:C:2017:848, 18. un nākamie punkti).

[21] Spriedums, 2019. gada 31. janvāris, *International Management Group*/Komisija (apvienotās lietas C-183/17 P un C-184/17 P, EU:C:2019:78, 67. punkts un tajā minētā judikatūra); līdzīgi spriedumi, 2014. gada 3. aprīlis, Komisija/Nīderlande un *ING Groep* (C-224/12 P, EU:C:2014:213, 69. punkts) un 2017. gada 31. maijs, *DEI*/Komisija (C-228/16 P, EU:C:2017:409, 33. punkts).

[22] Šajā nozīmē spriedums, 2021. gada 20. maijs, *Dickmanns*/*EUIPO* (C-63/20 P, nav publicēts, EU:C:2021:406, 30. punkts un tajā minētā judikatūra).

[23] Spriedums, 2017. gada 31. maijs, *DEI*/Komisija (C-228/16 P, EU:C:2017:409, 35. punkts un tajā minētā judikatūra). Turklāt tas tā būtu arī tad, ja pirmais lēmums būtu kļuvis nepārsūdzams, jo prasība netika celta paredzētajā termiņā. Proti, pirms otrā lēmuma pieņemšanas Administratīvajai pārskatīšanas padomei faktiski ir atkārtoti ir jāizvērtē attiecīgās bankas situācija saskaņā ar Regulas Nr. 1024/2013 24. panta 1. punkta trešo teikumu. Šādos apstākļos ir pieņemama prasība par apstiprinošo tiesību aktu, skat. spriedumu, 2021. gada 20. maijs, *Dickmanns*/*EUIPO* (C-63/20 P, nav publicēts, EU:C:2021:406, 34. punkts un tajā minētā judikatūra).

58. Tāpēc, lai *pilnībā* novērstu licences anulēšanas tiesiskās sekas, prasītāji pirmajā instancē nevarēja apmierināties tikai ar pirmā lēmuma pārsūdzību Vispārējā tiesā.

59. Tomēr ECB arguments, ka prasītājiem bija jāpārsūdz otrais lēmums, lai pamatotu arī to intereses celt prasību saglabāšanos saistībā ar pirmo lēmumu, ir noraidāms. Protams, otrajā lēmumā tagad ar galīgu spēku ir noteikts anulēt apelācijas sūdzības iesniedzējas licenci. Tomēr tas nebūt nenozīmē, ka tai vairs nav intereses celt prasību par pirmā lēmuma atcelšanu. Tas tādēļ, ka pirmais lēmums – pretēji Vispārējās tiesas nostājai – varētu apgrūtināt apelācijas sūdzības iesniedzēju līdz brīdim, kad stājas spēkā otrais lēmums. Tas tā būtu, ja otrais lēmums ir aizstājis pirmo lēmumu tikai *ex nunc*. Tomēr šajā lietā Vispārējā tiesa to ir noliegusi [24].

60. Tāpēc turpmāk es pārbaudīšu, vai Vispārējā tiesa ir pieļāvusi tiesību kļūdu prasības celšanas intereses zuduma nosacījumu novērtējumā, ņemot vērā pirmā lēmuma iespējamās tiesiskās sekas.

C. Intereses celt prasību saglabāšanās saistībā ar pirmo lēmumu?

1. Intereses celt prasību saglabāšanās kritēriji

61. Atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai fiziskas vai juridiskas personas celta atcelšanas prasība ir pieņemama tikai tad, ja šai personai ir interese, lai pārsūdzētais akts tiktu atcelts. Tas tā ir tad, kad atcelšana var sniegt tai kādas priekšrocības. Šai interesei celt prasību jāsaglabājas kā būtiskam prasības pieņemamības nosacījumam līdz tiesas nolēmuma pieņemšanai. Pretējā gadījumā tiesvedība par šo prasību tiek izbeigta pirms sprieduma taisīšanas [25].

62. Apstrīdētais ECB lēmums tika aizstāts ar otru identiska satura lēmumu saskaņā ar Regulas Nr. 1024/2013 24. panta 7. punkta trešo teikumu. Tomēr prasītāja interese celt prasību nebūt nebeidz pastāvēt, ja tiesvedības gaitā tiesību akts, ko tas pārsūdz, ir pārstājis radīt sekas. Gluži pretēji – prasītājam joprojām var būt interese šā tiesību akta atzīšanai par nelikumīgu laikposmā, kurā tas bija piemērojams un radīja sekas. Šāda interese var saglabāties, tostarp ņemot vērā iespējamu prasību saistībā ar atbildību [26].

63. Tāpēc ir jāpārbauda, vai apstrīdētais ECB lēmums radīja apelācijas sūdzības iesniedzējai nelabvēlīgas tiesiskās sekas līdz otrā lēmuma spēkā stāšanās brīdim (par to 2. apakšnodaļā). Visbeidzot, es pārbaudīšu, vai un kādā mērā pirmā lēmuma atcelšana var sniegt tai kādas priekšrocības un tādējādi pamatot tās intereses celt prasību saglabāšanos (par to 3. apakšnodaļā).

2. Pirmā lēmuma aizstāšanas ar otro lēmumu ex tunc iedarbība?

64. Apelācijas sūdzības iesniedzēja var turpināt apgalvot, ka tai ir interese celt prasību saistībā ar pirmo lēmumu, tikai tad, ja šis lēmums tai radīja nelabvēlīgas tiesiskās sekas līdz brīdim, kad tas tika aizstāts ar otro lēmumu.

[24] Skat. pārsūdzētā rīkojuma 45. un 51. punktu.

[25] Šajā nozīmē spriedums, 2015. gada 17. septembris, *Mory* u.c./Komisija (C-33/14 P, EU:C:2015:609, 55.–58. punkts un tajos minētā judikatūra).

[26] Šajā nozīmē spriedumi, 2018. gada 7. novembris, *BPC Lux 2* u.c./Komisija (C-544/17 P, EU:C:2018:880, 42. punkts un tajā minētā judikatūra) un 2021. gada 6. maijs, *Bayer CropScience* un *Bayer*/Komisija (C-499/18 P, EU:C:2021:367, 40. punkts); līdzīgi jau spriedums, 2015. gada 17. septembris, *Mory* u.c./Komisija (C-33/14 P, EU:C:2015:609, 69. un 70. punkts).

65. Ir skaidrs, ka ar apstrīdēto ECB lēmumu, kad tas tika paziņots prasītājiem pirmajā instancē, ar tūlītēju iedarbību tika anulēta *Nemea Bank* licenci.

66. Tas, vai un kādā mērā pirmais lēmums radīja tiesiskās sekas līdz brīdim, kad saskaņā ar Regulas Nr. 1024/2013 24. panta 7. punkta trešo teikumu tika pieņemts aizstājošais otrais lēmums ar identisku saturu, savukārt ir atkarīgs no šīs "aizstāšanas" tiesiskajām sekām.

67. Vispārējās tiesas vērtējums, ka aizstāšanai bija atpakaļejošs spēks un tās rezultātā pirmais lēmums tika izslēgts no Savienības tiesību sistēmas *ex tunc* – tāpat kā tas ir sprieduma par tiesību akta atcelšanu saskaņā ar LESD 264. panta pirmo daļu gadījumā –, neizriet nedz no Regulas Nr. 1024/2013 24. panta noteikumu formulējuma, nedz no to mērķiem vai sistēmas.

68. Regulas Nr. 1024/2013 24. panta 7. punkta trešajā teikumā vienīgi ir noteikts, ka "[ar] jauno lēmuma projektu atceļ sākotnējo lēmumu, aizstāj to ar identiska satura lēmumu vai aizstāj to ar grozītu lēmumu". Tātad šis formulējums *neliecina* par aizstāšanu vai grozīšanu ar atpakaļejošu spēku.

69. Turklāt nav saprotams, vai otrajam lēmumam vajadzētu būt ar atšķirīgu iedarbību laikā atkarībā no tā, vai tas vai nu atceļ pirmo lēmumu, vai arī to aizstāj, apstiprinot vai grozot tā saturu. Tas tādēļ, ka pat atsaukšana vai grozoša aizstāšana nevarētu novērst licences anulēšanu, kas jau bija notikusi tās sākotnējā formā, nemaz nerunājot par tās negatīvajām sekām attiecīgajai bankai, it īpaši klientu un ieguldītāju uzticības zaudēšanu.

70. *Ex tunc* iedarbības gadījumā attiecīgā banka, ceļot atcelšanas prasību, vairs nevarētu pārsūdzēt pirmā lēmuma nelabvēlīgās tiesiskās sekas, kas tai jau ir radītas visās šajās situācijās, jo tai vairs nebūtu intereses celt prasību. Tā varētu paļauties vienīgi uz prasību par zaudējumu atlīdzināšanu, kuras ietvaros likumības pārbaudei ir piemērojami stingrāki kritēriji [27]. Prasība atcelt tiesību aktu, kas vērsta tikai pret otro grozošo lēmumu, būtu bezjēdzīga, ciktāl banka vēlētos apstrīdēt aizstātā pirmā lēmuma grozītās daļas. Šāds robs tiesību aizsardzībā nebūtu saderīgs ar Hartas 47. panta pirmajā daļā nostiprināto tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību prasībām.

71. Turklāt Regulas Nr. 1024/2013 24. panta 11. punktā ir paredzēts, ka "[š]is pants neskar tiesības ierosināt tiesvedību EST saskaņā ar Līgumiem". Kā apgalvo apelācijas sūdzības iesniedzēja, saskaņā ar LESD 263. pantu ECB lēmumu par bankas licences anulēšanu likumības galīgā pārbaude ir rezervēta Savienības tiesām. Tomēr otrā lēmuma *ex tunc* iedarbība ļautu ECB ierobežot pirmā lēmuma pārbaudi tiesā, to aizstājot. Tas būtu pretrunā pamatidejai, ka iekšējā administratīvā pārskatīšanas procedūra ir paredzēta tiesiskās aizsardzības mērķim (iepriekš

[27] It īpaši, ņemot vērā ECB diskrecionāro lēmumu par licences anulēšanu (skat. šajā nozīmē manus secinājumus lietās *Pilatus Bank*/ECB, C-750/21 P un C-256/22 P, EU:C:2023:431, 106. un nākamie punkti), tai būtu jāpierāda "normas, ar kuru tiek piešķirtas tiesības privātpersonām, pietiekami būtisks pārkāpums"; skat. spriedumus, 2017. gada 4. aprīlis, *Bürgerbeauftragter*/*Staelen* (C-337/15 P, EU:C:2017:256, 31. un nākamie punkti), 2023. gada 27. aprīlis, *Fondazione Cassa di Risparmio di Pesaro* u.c./Komisija (C-549/21 P, nav publicēts, EU:C:2023:340, 113. punkts) un 2023. gada 6. jūlijs, RQ/Padome un Komisija (C-7/22 P, nav publicēts, EU:C:2023:541, 55. un nākamie punkti).

37. un nākamie punkti). Tā kā nav atbilstošas skaidras normas, ir jāsecina [28], ka tikai Savienības tiesas ir tiesīgas *ar atpakaļejošu spēku* atcelt pirmo lēmumu saskaņā ar LESD 264. panta pirmo daļu [29].

72. Tādējādi Regulas Nr. 1024/2013 24. panta 7. punkta trešajā teikumā paredzētajai aizstāšanai var būt tikai *ex nunc* iedarbība. Pirmais lēmums netiek ar atpakaļejošu spēku izslēgts no Savienības tiesību sistēmas, pieņemot aizstājošu otro lēmumu ar identisku saturu, bet ar otro lēmumu tikai tiek apstiprināta pirmā lēmuma iedarbība attiecībā uz nākotni un tas savā ziņā tiek "absorbēts".

73. Šī regulējuma metode atbilst Savienības civildienesta tiesībās paredzētajam regulējumam par sūdzības par darba devēja lēmumu, kas nelabvēlīgi ietekmē ierēdni [30], noraidīšanu un regulējumam par sūdzību izskatīšanu *ACER* Apelācijas valdē (iepriekš 40. punkts) [31], ar to atšķirību, ka abos gadījumos pārsūdzības procedūra ir jāveic pirms prasības celšanas, kā arī regulējumam par dažām administratīvajām pārsūdzības procedūrām dalībvalstīs [32].

74. Līdz ar to Vispārējā tiesa ir pieļāvusi tiesību kļūdu, atzīstot, ka otrais lēmums ar atpakaļejošu spēku ir aizstājis pirmo lēmumu un izslēdzis to no Savienības tiesību sistēmas, kā rezultātā spriedums par tiesību akta atcelšanu vairs nevar radīt papildu tiesiskās sekas.

3. Intereses celt prasību saglabāšanās saistībā ar pirmo lēmumu?

75. Nobeigumā vēlos noskaidrot, vai Vispārējā tiesa tomēr pamatoti varēja secināt, ka prasītāji pirmajā instancē vairs nevar apgalvot, ka tiem ir interese celt prasību saistībā ar pirmo lēmumu.

76. Manuprāt, tas tomēr noteikti tā nav.

77. Pirmkārt, nešķiet neiespējami, ka pirmā lēmuma tiesiskuma pārbaude saistībā ar prasītāju pirmajā instancē celto prasību izraisīs tā atcelšanu. Tā rezultātā ne tikai ar atpakaļejošu spēku tiktu atcelts pirmais lēmums saskaņā ar LESD 264. panta pirmo daļu, bet arī ECB saskaņā ar LESD 266. panta pirmo daļu būtu "jāveic vajadzīgie pasākumi", lai izpildītu spriedumu par tiesību akta atcelšanu. Tā kā otrajam lēmumam ir tāds pats saturs kā pirmajam lēmumam, es pat uzskatu, ka šādas atcelšanas rezultātā saskaņā ar LESD 266. panta pirmo daļu ECB būtu jāanulē otrais

[28] Turpretim šāds skaidrs noteikums ir atrodams Muitas kodeksa (Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 952/2013 (2013. gada 9. oktobris), ar ko izveido Savienības Muitas kodeksu (OV 2013, L 269, 1. lpp.)) 27. panta 3. punktā, kas pieļauj lēmumu anulēšanu ar atpakaļejošu spēku, savukārt atcelšana saskaņā ar Muitas kodeksa 28. pantu ir spēkā tikai attiecībā uz nākotni, kā arī dalībvalstu tiesību sistēmās. Piemēram, Francijas Sabiedrības un administrācijas attiecību kodeksa (*code des relations entre le public et l'administration*) 240–1. pantā ir skaidri nošķirta, no vienas puses, tiesību akta atcelšana (*abrogation*) attiecībā uz nākotni un, no otras puses, tiesību akta anulēšana (*retrait*) arī attiecībā uz pagātni. Saskaņā ar Vācijas *Bundesverwaltungsverfahrensgesetz* [Federālā administratīvā procesa likuma] (*VwVfG*) 48. panta 1. punktu un 49. panta 1.–3. punktu gan nelikumīgus, gan likumīgus administratīvos aktus ar zināmiem nosacījumiem var anulēt vai atsaukt gan attiecībā uz nākotni, gan attiecībā uz pagātni.

[29] Arī citās situācijās, piemēram, valsts atbalsta noteikumu jomā, Tiesa līdz šim nav atzinusi Komisijas lēmuma anulēšanu *ar atpakaļejošu spēku*; skat. spriedumu, 2017. gada 31. maijs, *DEI*/Komisija (C-228/16 P, EU:C:2017:409, 32. un nākamie punkti). Tiesas judikatūra, ko Vispārējā tiesa ir citējusi pārsūdzētā rīkojuma 50. punktā, lai pamatotu savu pretējo viedokli, šajā ziņā nav nozīmīga.

[30] Skat., piemēram, spriedumus, 2021. gada 20. maijs, *Dickmanns/EUIPO* (C-63/20 P, nav publicēts, EU:C:2021:406, 29. un nākamie punkti) un 2022. gada 3. marts, WV/EĀDD (C-162/20 P, EU:C:2022:153).

[31] Skat. Regulas 2019/942 28. un 29. pantu.

[32] Skat., piemēram, Vācijas *Verwaltungsgerichtsordnung* (*VwGO*) 79. panta 1. punkta 1) apakšpunktu, saskaņā ar kuru sākotnējais administratīvais akts tādā formā, kādā tas ir pieņemts ar noraidošo lēmumu, ir prasības atcelt tiesību aktu priekšmets administratīvajā tiesā. Līdzīgi arī Austrijas *Allgemeines Verwaltungsverfahrensgesetz* 1991 [1991. gada Vispārējā administratīvā procesa likuma] (*AVG*) 66. panta 4. punkts, saskaņā ar kuru pārsūdzības iestāde lemj pēc būtības un ir tiesīga aizstāt zemākas iestādes viedokli gan nolēmumā, gan attiecībā uz pamatojumu, kā arī grozīt pārsūdzēto lēmumu jebkurā virzienā.

lēmums, kurā ir tās pašas tiesību kļūdas, neraugoties uz tā nepārsūdzamību un attiecīga juridiskā pamata trūkumu Regulā Nr. 1024/2013, un atkārtoti jālemj par licences anulēšanu [33]. Tāpēc pirmā lēmuma atcelšana var radīt tiesiskas sekas un sniegt apelācijas sūdzības iesniedzējai priekšrocības.

78. Otrkārt, saskaņā ar iedibinātu judikatūru intereses celt prasību saglabāšanos var pamatot ar to, ka spriedums par tiesību akta atcelšanu ir noderīgs, lai sagatavotu prasību saistībā ar atbildību [34]. Līdz ar to iespēja celt prasību par zaudējumu atlīdzināšanu ir pietiekama, lai pamatotu šādu interesi celt prasību, ja vien tā nav hipotētiska [35].

79. Šajā lietā prasītāji pirmajā instancē jau ir cēluši prasību par zaudējumu atlīdzināšanu paralēli savai prasībai atcelt tiesību aktu. Tomēr Vispārējā tiesa noraidīja šo prasību par zaudējumu atlīdzināšanu kā acīmredzami nepieņemamu, pamatojoties uz to, ka nav izpildīti formālie nosacījumi, kas šim nolūkam ir atzīti judikatūrā. Tomēr neatkarīgi no tā, vai Vispārējai tiesai bija tiesības izdarīt šādu secinājumu, kas ir ceturtā un piektā apelācijas pamata priekšmets (šo secinājumu 87.–89. punkts), nešķiet neiespējami, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja Vispārējā tiesā var celt jaunu prasību par zaudējumu atlīdzināšanu, pamatojoties uz apstrīdētā ECB lēmuma iespējamo nelikumību. Tas ir vēl jo vairāk iespējams, ja tā uzskata, ka būtiskākais kaitējums ir nodarīts, pieņemt pirmo lēmumu, ar kuru tās licence tika anulēta ar tūlītēju iedarbību, no šā brīža padarot saimniecisko darbību neiespējamu.

80. Turklāt prasības celšana Vispārējā tiesā pārtrauca Eiropas Savienības Tiesas statūtu 46. panta pirmās daļas otrajā teikumā paredzēto piecu gadu noilguma termiņu prasības celšanai saistībā ar ārpuslīgumisku atbildību vismaz līdz šīs apelācijas tiesvedības beigām. Tāpēc ir iespējama atkārtota prasība par zaudējumu atlīdzināšanu.

81. Līdz ar to apstrīdētā ECB lēmuma atcelšana sniegtu prasītājai priekšrocības.

D. Starpsecinājumi par pirmo apelācijas pamatu

82. Ņemot vērā iepriekš izklāstīto, es secinu, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas interese celt prasību saglabājās attiecībā uz to tiesisko seku novēršanu, kuras ietekmēja tās tiesisko stāvokli un tūlītēji izrietēja no apstrīdētā ECB lēmuma, kā arī attiecībā uz pasākumiem, kuri tai ir jāveic saistībā ar akta atzīšanu par spēkā neesošu uz LESD 266. panta pirmās daļas pamata un prasības saistībā ar atbildību sagatavošanu. To neatzīdama, Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu. No tā izriet, ka tā nedrīkstēja izbeigt tiesvedību par prasību atcelt šo lēmumu. Šajā ziņā nav nozīmes apstāklim, ka prasītāji pirmajā instancē paredzētajā formā un termiņā nav cēluši prasību par otrā lēmuma atcelšanu.

[33] Par nelikumīgu tiesību aktu anulēšanas vispārējo pieļaujamību Savienības tiesībās skat. ģenerāladvokāta M. Kamposa Sančesa-Bordonas [*M. Campos Sánchez-Bordona*] secinājumus lietā *Repower*/*EUIPO* (C-281/18 P, EU:C:2019:426, 28. un nākamie punkti un tajos minētā judikatūra). To 32. punktā viņš tostarp norāda, ka ir jāsaskaņo savstarpēji pretrunīgie tiesiskās drošības un tiesiskuma principi. Tomēr šajā lietā nav nekādu norāžu par to, kāpēc, ņemot vērā tiesiskās drošības apsvērumus, otrais lēmums būtu jāsaglabā pēc pirmā identiska satura lēmuma atcelšanas. Par iespēju anulēt nepārsūdzamus nelikumīgus administratīvos aktus skatīt arī, piemēram, Vācijas *Bundesverwaltungsverfahrensgesetz* (*VwVfG*) 48. pantu.

[34] Spriedumi, 2015. gada 17. septembris, *Mory* u.c./Komisija (C-33/14 P, EU:C:2015:609, 69. un 70. punkts), 2018. gada 7. novembris, *BPC Lux 2* u.c./Komisija (C-544/17 P, EU:C:2018:880, 42. punkts) un 2021. gada 6. maijs, *Bayer CropScience* un *Bayer*/Komisija (C-499/18 P, EU:C:2021:367, 40. punkts).

[35] Skat. spriedumus, 2015. gada 17. septembris, *Mory* u.c./Komisija (C-33/14 P, EU:C:2015:609, 79. punkts) un 2018. gada 7. novembris, *BPC Lux 2* u.c./Komisija (C-544/17 P, EU:C:2018:880, 43. punkts).

83. Tāpēc pirmais apelācijas pamats ir jāatzīst par pamatotu, neizskatot otro un trešo apelācijas pamatu, kas arī ir vērsti pret Vispārējās tiesas secinājumu par tiesvedības izbeigšanu pārsūdzētā rīkojuma rezolutīvās daļas 1. punktā (šo secinājumu 2. un 5. punkts).

84. Tādējādi lieta ir jānodod atpakaļ Vispārējai tiesai [36], lai tā pieņemtu nolēmumu pēc būtības par prasību atcelt tiesību aktu un tās pamatojumam izvirzītajiem pamatiem.

85. Tomēr apelācijas sūdzības iesniedzējas prasījums nodot lietu atpakaļ izskatīšanai Vispārējai tiesai citā sastāvā nevar tikt apmierināts, jo nav pierādījumu par tās neobjektivitāti [37]. Apstāklis, ka Vispārējā tiesa nav izpildījusi pienākumu ievērot pienācīgu rūpību pret prasītājiem pirmajā instancē un tos informēt, kura minēta šo secinājumu 52. un 53. punktā, nav pietiekams, lai radītu nopietnas šaubas par tās objektivitāti un iedragātu to personu uzticēšanos, kuras vēlas aizsargāt savas tiesības [38].

86. Visbeidzot, ir jāatceļ pārsūdzētā rīkojuma rezolutīvās daļas 3. punktā ietvertais lēmums par tiesāšanās izdevumiem saistībā ar atcelšanas prasību. Tā kā jautājums par tiesvedības izbeigšanu par atcelšanas prasību ir nošķirams no strīda, par kuru ir jālemj ar galīgu spriedumu, es ierosinu piespriest ECB atlīdzināt attiecīgos savus un apelācijas sūdzības iesniedzējas tiesāšanās izdevumus.

E. Ceturtais un piektais apelācijas pamats par prasību par zaudējumu atlīdzināšanu

87. Attiecībā uz ceturto un piekto apelācijas pamatu ir pietiekami norādīt, ka Vispārējā tiesa pamatoti ir noraidījusi prasītāju pirmajā instancē prasību par zaudējumu atlīdzināšanu kā acīmredzami nepieņemamu saskaņā ar Reglamenta 126. pantu [39].

88. Proti, pretēji formālajām prasībām, kas atzītas pastāvīgajā judikatūrā, Vispārējai tiesai iesniegtajā prasības pieteikumā bija ietverts tikai prasījums par zaudējumu atlīdzināšanu 10 miljonu euro apmērā, kuru prasītāji atbildes rakstā pat palielināja līdz 100 miljoniem euro. Tomēr, kā – nepieļaujot tiesību kļūdu – konstatēja Vispārējā tiesa [40], tajā nav sniegts pietiekams pamatojums, nemaz nerunājot par pierādījumiem, ka ir izpildīti kumulatīvie nosacījumi, lai saskaņā ar LESD 340. panta trešo daļu iestātos ECB ārpuslīgumiskā atbildība saistībā ar tās diskrecionāro lēmumu anulēt *Nemea Bank* licenci, – proti, prettiesiskums, kas izpaužas kā pietiekami būtisks normas, ar kuru tiek piešķirtas tiesības privātpersonām, pārkāpums, apgalvotā kaitējuma apmērs un pietiekami tiešas cēloņsakarības pastāvēšana starp šo prettiesiskumu un šo kaitējumu [41].

89. Tāpēc ceturtais un piektais apelācijas pamats ir jānoraida kā acīmredzami nepamatoti.

[36] Tiesas statūtu 61. pants.

[37] Skat. spriedumus, 2008. gada 1. jūlijs, *Chronopost*/*UFEX* u.c. (C-341/06 P un C-342/06 P, EU:C:2008:375, 44. un nākamie punkti) un 2009. gada 19. februāris, *Gorostiaga Atxalandabaso*/Parlaments (C-308/07 P, EU:C:2009:103, 41. un nākamie punkti).

[38] Skat. šajā ziņā arī spriedumu, 2020. gada 26. marts, Pārskatīšana *Simpson*/Padome un HG/Komisija (C-542/18 RX-II un C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, 57. punkts un tajā minētā judikatūra).

[39] Pārsūdzētā rīkojuma rezolutīvās daļas 3. punkts, kā arī 59. un nākamie punkti.

[40] Pārsūdzētā rīkojuma 62. punkts.

[41] Šajā nozīmē spriedums, 2018. gada 3. maijs, *EUIPO*/*European Dynamics Belgium* u.c. (C-376/16 P, EU:C:2018:299, 91. un 92. punkts un tajā minētā judikatūra); skat. arī 27. zemsvītras piezīmē minēto judikatūru.

VII. Secinājumi

90. Es ierosinu Tiesai atzīt pirmo apelācijas pamatu par pamatotu un atcelt pārsūdzēto rīkojumu, ciktāl ar to atzīts, ka tiesvedība saistībā ar atcelšanas prasību tiek izbeigta un ka attiecīgie tiesāšanās izdevumi tiek sadalīti starp apelācijas sūdzības iesniedzēju un ECB (rezolutīvās daļas 1. un 3. punkts), nodot lietu atpakaļ izskatīšanai Vispārējai tiesai saskaņā ar Tiesas statūtu 61. pantu un katrā ziņā piespriest ECB atlīdzināt tiesāšanās izdevumus saistībā ar Vispārējās tiesas secinājumu izbeigt tiesvedību par atcelšanas prasību.